

Številka zadeve: Up-1128/12-17

Datum odločbe: 14. 5. 2015

Področje: svoboda govora, pravica do časti in dobrega imena

Izrek: US razveljavi sodbe okrožnega, višjega in vrhovnega sodišča in zadevo vrne v ponovno odločanje

Dodatno: ni odgovora DZ ali mnenja vlade

Odločitev: število glasov **ZA 6: PROTI 1**; število **PLM 0**, število **OLM 0**

SAMO ZA: Mozetič, Deisinger, Jadek Pensa, Korpič-Horvat, Pogačar, Sovdat

SAMO PROTI: Klampfer

Izločeni: Zobec

POVZETEK ZADEVE:

Okrožno sodišče je odločilo, da je ustavni pritožnik (poslanec Zmago Jelinčič Plemeniti) s komentarjem v televizijski oddaji posegel v čast in dobro ime tožnika (državnega tožilca) ter s tem zagrešil kaznivo dejanje razžalitve. Sodbo sta potrdili tudi višje in vrhovno sodišče. Ustavno sodišče je ugotovilo, da sodišča niso ustrezno upoštevala pritožnikove pravice do svobode govora oziroma so svojo odločitev oprla na presojo, ki ni upoštevala ustavnopravnih meril varstva svobode govora.

Državni tožilec je na sklepni obravnavi v neki kazenski zadevi predlagal sodišču, naj kot obteževalno okoliščino upošteva osebnost obdolženega, ki se kaže v tem, da napada v svojem zagovoru dejansko vsakega, ki je drugače misleč kot on. To je poslanca spodbudilo h kritiki, kjer je med drugim za tožilca dejal, da mu ne bi dal čuvati treh ovac, ker bi se bal, da bo dve izgubil, in da ne ve, kako je ta človek naredil pravno fakulteto.

Sodišče prve stopnje je ocenilo, da so bile besede, s katerimi je poslanec izrazil svoje negativno mnenje o državnem tožilcu, izrazito usmerjene v diskvalifikacijo oškodovanca, da so odražale podcenjevanje in prezir, prikazovale tožilca v javnosti kot nesposobnega, zaupanja nevrednega in nestrokovnega, ter mu pripisovale negativne osebnostne lastnosti, s čimer naj bi poslanec prekoračil okvir pravice do svobode govora. Dodalo je, da mora biti kritika argumentirana z objektivnimi dejstvi in resna ter strokovna, torej jo morajo izražati osebe, ki so strokovno podkovanе za ocenjevanje pravilnosti in zakonitosti dela. Resna kritika ne vzdri prispodob o čuvanju ovac in očitkov o dokončanju fakultete. Tudi višje sodišče je ocenilo, da je bila poslančeva izjava objektivno žaljiva in usmerjena v diskvalifikacijo konkretne osebe. Vrhovno sodišče je dodalo, da kaznivosti žaljivega izražanja ni mogoče izključiti s sklicevanjem na svobodo govora, kadar take izjave temeljijo na neresničnih dejstvih. Poslanec naj bi namreč netočno povzel besede tožilca na glavni obravnavi, ki so bile povod za njegovo kritiko.

Ustavno sodišče je poudarilo, da svoboda govora ščiti izražanje mnenj ne glede na to, če je izjava groba, čustveno nabita, napadalna in tudi netočna, saj vrednostnih sodb ni mogoče presojati glede na njihovo resničnost, temveč glede na to, ali je imel govorec za njih zadostno dejstveno podlago. Kadar pride pravica do svobode govora v kolizijo s pravico do dobrega imena in časti, je treba pri presoji jasno omejiti obe pravici in ne samo ene, kot so to storila sodišča. Omejitve pravice do svobode govora je treba razlagati ozko in jih prepričljivo utemeljiti.

Ustavno sodišče se je v obrazložitvi strinjalo, da je šlo za žaljivo izjavo, zato je moralo presoditi, ali zanjo veljajo pogoji iz kazenskega zakonika za izključitev protipravnosti žaljive izjave (ali gre za resno kritiko, ali gre za zaničevalni namen). Ugotovilo je, da je poslanec svojo izjavo o tožilcu podal v okviru širše kritike delovanja pravnega sistema, torej je bila podana v okviru razprave o zadevah v javnem interesu in njen glavni namen ni bilo zaničevanje konkretne osebe. Zgolj dejstvo, da je izjava objektivno žaljiva, namreč še ne pomeni, da jo je možno označiti za zaničevanje in s tem za protipravno.

Ustavno sodišče se je tudi strinjalo, da je poslanec netočno povzel besede tožilca, sploh v ozkem pravnem pomenu, vendar pa zgolj zaradi netočnosti njegovi izjavi ni mogoče odvzeti pomena odziva na ravnanje tožilca, ki ima zadostno dejstveno podlago in je v javnem interesu ter v bran pravic obdolženih v kazenskih postopkih. Prav tako je zavrnilo tudi stališče sodišč, da lahko resno kritiko

izražajo le strokovno podkovane osebe, saj je lahko kritika resna, tudi če jo izreče laični pripadnik javnosti in tudi če pri tem uporabi metafore in provokativno izražanje.

EKONOMSKA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	nerazporejeno				

Sodba se ne nanaša na vprašanja svobodne gospodarske pobude/državne intevencije ali na vprašanja dohodkovne in premoženjske enakosti, zato nima ekonomske dimenzije.

DRUŽBENA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	S				
Pozicija LM	PS				
PROTI: Klampfer				1	1
ZA: vsi ostali	1	1	1		

Sodba se zavzame za čim ožje omejevanje pravice do svobode govora, ker pa kljub temu poudari tudi, da je treba v primeru kolizije z drugo pravico pri presoji omejiti obe pravici, pa tudi, ker je končno presojo med pravicami prepustilo sodiščem in ni odločilo samo, je to **pozicija 2**.

Protisodba bi sledila mnenju sodišč in dopustila široko omejevanje svobode govora, tudi že samo zaradi uporabe žaljivih besed ali nestrokovnosti govorca, kar bi bila **pozicija 5**.

AVTORITARNA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	S				
Pozicija LM	PS				
PROTI: Klampfer				1	1
ZA: vsi ostali	1	1			

Ustavno sodišče je s svojo odločitvi močno poseglo ne le v avtoriteto sodišč, ki so odločala, temveč predvsem tudi v avtoriteto tožilca kot državnega organa, ki naj bi bil po mnenju sodišč ščiten pred vsako kritiko, ki ni podana na vljuden način in s strani strokovno podkovane osebe. Izrecno je tudi poudarilo, da je obstajala zadostna dejstvena podlaga za kritiko konkretnega tožilca in da je ta kritika pomenila zaščito pravic obdolžencev v kazenskih zadevah. Zato ima sodba **pozicijo 1**.

Protisodba bi sledila obrazložitvam sodišč, ki so v svojih sodbah zaščitila državnega tožilca in s tem avtoriteto pravosodnega sistema oziroma države pred kritiko, zato bi imela **pozicijo 5**.

MEDNARODNA PRAVNA VPETOST (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno-NC)		
Odločitev in sodniki ZA	4	Ustavno sodišče se pri presoji močno opre na merila za dopustno omejevanje svobode govora, ki jih določata EKČP in praksa ESČP

PROTI: Klampfer	NC	<i>Ni mogoče oceniti, ali sodnično nestrinjanje z odločbo temelji tudi na nestrinjanju glede interpretacije EKČP ali prakse ESČP.</i>
-----------------	-----------	---